

Слід зазначити, що робота студентів немовного вузу з різноманітним навчальним матеріалом допомагає виховувати почуття поваги, відповідальності, співчуття, культури спілкування, прийнятої в сучасному цивілізованому світі, ціннісних орієнтацій, позитивного ставлення до іноземної мови, культури народу, який розмовляє цією мовою. Саме тому зазначена проблема потребує подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Скляренко Н.К. English through Communication. Книжка для вчителя. – К.: Освіта, 1986. – С.89.
2. Теория и практика в обучении иностранным языкам / Под ред. М.В.Ляховицкого. – К.: Рад.школа, 1970. – С.224.

УДК 378.14

Рускуліс Л.В.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ДІЛОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Показником еволюції суспільства є розвиток ділового мовлення, бо в ньому сконденсована вся сукупність прийомів, характерних рис діяльності, поведінки, методів, що задовольняють адміністративно-господарське, політичне, економічне життя, ділові відносини між державами, організаціями та членами суспільства. Відтак особлива увага приділяється теоретичному вдосконаленню і практичному його застосуванню. Для майбутнього вчителя-словесника – це здатність виявити свої інтелектуальні здібності в спілкуванні з учнями, їх батьками, що, як відомо, носить здебільшого діловий, офіційний характер. Мова йде про розвиток комунікативних умінь студентів-філологів, що передбачає необхідність навчити їх правильно говорити і писати, уміло відібрати з величезної кількості мовленнєвих засобів найбільш доцільні в певній ситуації, а набуті знання використовувати для спілкування. Однак, на практиці дуже часто маємо протилежне: студенти добре володіють лінгвістичним матеріалом на усіх мовних рівнях, проте не спроможні побудувати елементарну телефонну розмову, провести бесіду, зробити доповідь.

Відповіді на цю проблему знаходимо у дослідженнях Н.Бабич, О.Біляєва, С.Карамана, Т.Ладиженської, М.Львова, М.Пентилюк, Л.Скуратівського, М.Стельмаховича, Г.Шелехової та інших. Науковці переконано доводять, що в основі розвитку комунікативних умінь – тісний взаємозв'язок усної та писемної форм мови, навчання діяльності спілкування, створення на заняттях таких умов, що сприяли б бажанню майбутніх учителів-словесників брати участь у мовленнєвій діяльності.

Значним кроком у вирішенні даного питання стало введення до вузівської програми курсу “Ділова українська мова” для студентів філологічного факультету.

З метою удосконалення ділового мовлення студентів-першокурсників ми пропонуємо систему практичних завдань, спрямованих на розвиток їх мовленнєвої компетенції.

Завдання 1. Прочитайте текст. Чи є він зразком ділового мовлення. З'ясуйте, які функції виконує, чи відповідає критеріям ділового мовлення, які сторони ділового мовлення йому притаманні?

Закріплення Конституцією України статусу української мови як державної зумовлює зростання її суспільного значення в державному, політичному, господарському житті, в ділових відносинах між організаціями та установами. Проте часто виникає невідповідність між високими професійним рівнем і низьким рівнем культури мовлення особи. Це потребує створення таких умов вивчення української мови, щоб учні засвоїли не тільки лінгвістичні поняття і граматичні правила, а й уміли активно послуговуватись мовою як засобом спілкування в усіх сферах громадського життя, зокрема в офіційній (ділові взаємини на

виробництві, між установами, окремою особою і установою, між посадовими особами), усвідомлювали значення мови для самовираження творчої особистості.

Реформа загальноосвітньої школи передбачає формування розвиненої особистості, фахового потенціалу держави, чому служить рання спеціалізація за інтересами і підготовка спеціалістів на всіх рівнях. Одним із шляхів здійснення поставлених завдань є введення з 2001–2002 н.р. курсу “Українське ділове мовлення” в обсязі 38 годин у групах ПТЗН без отримання загальної середньої освіти.

Курс українського ділового мовлення сприятиме засвоєнню державної мови відповідно до норм офіційного спілкування, формуванню особистості, зокрема її фахових мовленнєвих умінь, вихованню національно свідомих громадян України.

Завдання 2. Розгляньте декілька зразків документів. Охарактеризуйте ті, в яких наявний поділ на рубрики. Яка система нумерації у них використана?

Завдання 3. Станьте учасником діалогу, відповівши на подані питання.

1. У якому зі стилів мовлення найповніше реалізується професійна компетентність, знання справи, ділові якості? 2. Який зі стилів сучасної української літературної мови є одним із найдавніших? Думку доведіть. 3. У яких стилях вживаються терміни, фразеологізми, стандартні синтаксичні конструкції, професійні жаргони, суспільно-політична лексика.

Завдання 4. Пояснити зміст понять (і навести конкретні приклади на доказ своїх пояснень): побутовий мовленнєвий етикет, педагогічний етикет, службовий етикет. З'ясувати їх основні риси.

Завдання 5. Виконати в особах телефонну розмову: а) двох однокурсників, один з яких пропустив тиждень занять через хворобу; б) матері з дочкою, що навчається в іншому місті; в) старости групи з однокласником про підготовку відповідального заходу.

Завдання 6. Доберіть 8-10 професіоналізмів, що використовуються у мові вчителя.

Завдання 7. Підібрати українські відповідники до поданих запозичень. Скласти з ними твір про важливість обраного вами фаху.

Лінгвіст, авторитет, анонс, локальний, дебати, дефект, домінувати, експеримент, інцидент, лаконічний, стимул.

Завдання 8. Наведіть терміни, які ви опанували, засвоюючи поняття “ділове мовлення”, поясніть їх значення.

Завдання 9. Поясніть значення запропонованих фразеологізмів. Чи можна їх використати у діловому мовленні, думку доведіть. Із 5-6 з них складіть речення.

Бити в ціль, центр ваги, узяти до відома, вагомий внесок, знаходити спільну мову, давати задній хід, готовий до послуг, кермо влади, робити наголос, праведне діло, поставити на кін.

Завдання 10. Охарактеризуйте мовлення людини, використовуючи запропоновані фразеологізми.

Плетиво слів, живе слово, набір слів, розтікатися мислю по древу, солодкі слова, сипати словами, бути господарем свого слова.

Завдання 11. Поєднайте паронімічні прикметники з іменниками, що пропонуються.

Корисливий // корисний: людина, довідник, монографія, діяльність, зустріч, дядько, дівчина. Особистий // особовий: власність, майно, книжка, підпис, склад, посвідчення, назва, рахунок.

Завдання 12. Знайдіть у наведених реченнях штампи та канцеляризми, прокоментуйте їх, запропонуйте варіант без них.

1. Результати суттєво покращилися за рахунок добросовісного ставлення до виконання своїх обов'язків кожним членом колективу. 2. Станом на 1-ше вересня необхідні підручники для студентів філологічного факультету наявні в повному обсязі. 3. Включитися в обговорення питання дисципліни студента повинні усі члени групи. 4. Видача довідок зі стипендії здійснюється в кінці кожного місяця. 5. Мова йшла про роботу по піднесенню успішності навчання.

Завдання 13. Доповніть перелік парних слів.

Питання – гостре, актуальне, потрібне ... Завдання – реальне, почесне, велике ...
Допомога – дійова, активна, постійна ... Оцінка – належна, гостра, висока ... Критика – гостра, принципова ...

Завдання 14. Прочитайте подані речення, відредагуйте їх та запишіть правильні варіанти.

1. Він не мав ніякої уяви про те, що сталося. 2. Багатотисячний читач – культурний, доброзичливий – є тим постійним адресантом, до якого ми звертаємося кожним своїм твором. 3. Особиста справа – це сукупність документів, що містять найповніші відомості про працівника. До неї входять заява, особистий листок з обліку кадрів чи анкета, автобіографія, копії документів за освіту, витяг з наказу про зачислення на роботу та інші документи по особистому складу, що стосуються працівника. 4. Він має статус юридичного лица. 5. Я оцінила її делікатність. Що не говори, людина тактична.

Завдання 15. Пояснити функціонування назв осіб за професією. Які іменники можуть позначати осіб як чоловічої, так і жіночої статі, а які – ні. Чому?

Студент, декан, ректор, директор, секретар, лікар, ентузіаст, філолог, президент, лектор, журналіст, активіст, учитель, учений.

Завдання 16. Порівняйте, як зміна закінчень *-а, -я* та *-у, -ю* впливає на значення слів.

Акта – акту, апарата – апарату, бала – балу, гніта – гніту, звука – звуку, знака – знаку, органа – органу, папера – паперу, потяга – потягу, стана – стану, терміна – терміну, чина – чину.

Завдання 17. Виправте огріхи у наведених реченнях.

1. Перше питання було виправлене більш глибше і тому відповідь визнана більш кращою. 2. Міністерство освіти мало менш об'єктивніший підхід до середніх шкіл, ніж до інших навчальних закладів. 3. Новозбудована споруда університету гарніша всіх на цій площі. 4. На мою думку, цей ряд є найбільш антонімічним, ніж інші. 5. Дані про себе (більш повніші), якими мовами володіє, вік, освіта, місце проживання, номер телефону тощо – надішліть на адресу університету.

Завдання 18. Напишіть твір про свій факультет, максимально використовуючи кількісні числівники.

Завдання 19. Прочитайте текст, зверніть увагу на виділені слова. Що ви можете сказати про їх правопис.

Дорогий друже!

Перш усього пам'ятайте, що я *Вас* дуже люблю, а через те зробити *Вам* якусь прислугу – мені самому любо... Чи раніш, чи пізніш, а все робитиму, що *Вам* треба буде.

Фотографію свою охоче шлю й дуже-дуже буду радий одержати *Вашу*.

Бувайте здорові! Щиро *Вас* люблячий! (А.Кримський. 3 листа до І.Франка).

Завдання 20. Прочитайте зразок тексту ділового мовлення у завданні 1. Проаналізуйте, які форми дієслова зустрічаються у ньому найчастіше, формам якого часу та виду надається перевага.

Завдання 21. Перекладіть запропоновані словосполучення. Зробіть висновки про використання прийменників в українській мові.

По Вашему желанію, називать по имени, по требованію, сели по местам, в теченіи недели, обратиться по адресу, поставитъ в пример, по специальности, по необходимости, комиссия по вопросам, действовать по обстоятельствам, по возможности скорее.

Завдання 22. Зробіть аналіз тексту (завдання 1) за даною схемою.

1. До якого стилю належить пропонуванний уривок.

2. Прокоментуйте наявність чи відсутність у кожному з текстів: термінів, однозначних і багатозначних слів, лексем з конкретним та абстрактним значенням;

3. Зробіть граматичний аналіз тексту.

Пропоновані вправи сприятимуть теоретичному та практичному засвоєнню офіційного мовлення, забезпечуватимуть комунікативну спрямованість навчання ділового

мовлення, в основі якої – формування у майбутніх учителів-словесників умінь вирішувати комунікативні завдання з метою оволодіння спілкуванням у кожній конкретній ситуації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабич Н.Д. Основи культури мовлення. – Львів: Світ, 1990.
2. Біляєв О., Симоненкова Л., Скуратівський Л., Шелехова Г. Концепція навчання української мови. – С. 16-21.
3. Зубков М. Сучасне українське ділове мовлення. – Харків: Торсінг, 2001.
4. Кочан І.М., Токарська А.С. Культура рідної мови: Збірник вправ і завдань. – Львів: Світ, 1996.
5. Методика навчання рідної мови в середніх навчальних закладах за редакцією М.І. Пентилюк: Підручник для студентів-філологів. – К.: Ленвіт, 2000.
6. Шевчук С.В. Ділове мовлення. Модульний курс: Підручник. – К.: Літера ЛТД, 2003.

УДК 378.147:681.3

Сейдаметова З.С., Темненко В.А.

РОЛЬ ДИСЦИПЛІНИ “КОНКРЕТНА МАТЕМАТИКА” В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАТИКИ І ПРИКЛАДНОЇ МАТЕМАТИКИ

Підходи до підготовки фахівців в області інформаційних технологій на пострадянському просторі і розвинутих країнах, зокрема США, в цілому сильно відрізняються. Очевидні відмінності в технічній базі наших і західних університетів. У пострадянській освіті превалює математична компонента, не пов'язана з програмістською підготовкою, а підготовка в частині програмування слабо пов'язана з математичними основами інформатики. В західних університетах на спеціальностях Computer Science, Computer Engineering, Software Engineering, Information systems, як впливає з професійних освітніх стандартів, широко відомих фахівцям [1–3], присутні математичні дисципліни, які тісно пов'язані з інформатикою. Ці дисципліни покликані посилити розуміння основ інформатики у студентів. У статті завідуючого кафедрою системного програмування Санкт-Петербурзького технічного університету А.М. Терехова [4: 1–2] наголошувалася необхідність перегляду всієї ідеології підготовки фахівців в області інформаційних технологій в пострадянських країнах. Проблема вдосконалення освітніх концепцій підготовки відображена в документі Computing Curricula 2001 [1], розробленому групою експертів різних країн, а також в його російському перекладі [5], названому “Рекомендації з викладання інформатики в університетах”. У цьому перекладі адаптовані пропозиції міжнародної групи експертів IEEE-CS (Institute for Electrical and Electronic Engineers – Computer Society) і ACM (Association for Computing Machinery) до навчання в університетах США.

Математичні методи і формально-логічні міркування складають фундамент більшості областей інформатики. Вони є теоретичними основами розуміння важливих ідей комп'ютерного світу. Враховуючи роль математики в інформатиці, в програму навчання студентів відповідних спеціальностей необхідно включати дисципліни, що містять математичні концепції.

Мета статті – участь в цьому всесвітньому процесі розробки загального методологічного підходу до формування математичної підготовки у студентів, що спеціалізуються в області інформатики – такого підходу, який сприяв би засвоєнню наукових методів роботи і розумінню способів використання обчислювальних методів на практиці. Для цього авторами пропонується включення в навчальні плани спеціальностей “Інформатика”, “Прикладна математика” дисципліни “Конкретна математика”, яку, на нашу думку, доцільно вивчати у другому і третьому семестрах.

Ця дисципліна з'явилася в навчальних планах деяких університетів США кілька років тому. Безпосереднім приводом для її введення стала публікація російського перекладу